

Урок №1

Тема уроку: **Поняття і сутність права. Джерела права. Роль і місце права в суспільстві**

Все у світі, у природі, навіть в окремій державі підпорядковується певним законам та існує за своїми правилами. Важко жити в суспільстві й працювати на його благо в хаосі, безладі, керуючись лише правилом «що хочу, те й роблю». І тому люди з давніх-давен почали впорядковувати своє життя.

Люди протягом свого існування завжди прагнули організувати, упорядкувати, врегулювати своє життя. Тому вони постійно вигадували якісь правила, бо без них порядку не має.

Які правила існують у суспільстві

1) Звичай і традиції — це правила поведінки, що склалися історично й закріпилися у суспільстві внаслідок багаторазового використання (звичай - свято останнього дзвоника; традиція - зустрічати гостей хлібом-сіллю);

2) релігійні норми — це правила, що відображають ставлення до Бога, регулюють порядок відправлення релігійних обрядів;

3) корпоративні норми — це норми, що встановлюють і забезпечують об'єднання громадян (наприклад, норми Статуту гімназії);

4) норми моралі — це правила, що регулюють поведінку людей з точки зору поглядів суспільства про добро і зло, справедливість, совість, честь, гідність, дотримання яких забезпечується силою громадської думки;

5) соціальні норми — це правила загального характеру, що регулюють їх та забезпечують різноманітні засоби впливу (види соціальних норм перераховані вище);

6) правові норми — загальнообов'язкові правила поведінки, які встановлює та охороняє держава (наприклад, закони, укази...).

Правила, які регулюють відносини між людьми у певній сфері життя (сім'ї, під час навчання, на роботі), називаються **галузями права** (сімейне,

конституційне, адміністративне, кримінальне, фінансове, екологічне, земельне, житлове, цивільне, автотранспортне, ін.)

Спосіб зовнішнього вираження і закріплення **правових норм** називається **джерелом права**.

Основні джерела права:

- 1. Правовий звичай** - право що склалося історично, у результаті багаторазового повторення людьми певних дій;
- 2. правовий прецедент** - рішення, яке приймається за зразок при розгляді аналогічних справ;
- 3. нормативно-правовий акт** - офіційний письмовий документ, прийнятий уповноваженими суб'єктами нормотворчості, який установлює, змінює чи скасовує норми права;
- 4. нормативно-правовий договір** - багатостороння угода, яка містить правові норми.

Зрозуміти соціальну цінність права — значить усвідомити, розкрити його позитивну роль для особистості та суспільства. Соціальна цінність права виявляється в наступному:

- за допомогою права забезпечується загальний стабільний порядок у суспільних відносинах, у цьому виявляється його інструментальна цінність;
- завдяки праву досягається визначеність, точність у самому змісті суспільних відносин;
- право, втілюючи спільну (узгоджену) волю учасників суспільних відносин, сприяє розвитку тих із них, у яких зацікавлені як окремі індивіди, так і суспільство в цілому.

Воно впливає на поведінку і діяльність людей за допомогою узгодження їхніх специфічних інтересів;

- право забезпечує можливість нормальних активних дій людини, бо воно перешкоджає незаконним втручанням у сферу її правомірної діяльності;
- право в цивілізованому суспільстві забезпечує оптимальне сполучення свободи і справедливості;
- на правовій основі формуються основні інститути громадянського суспільства: ринкова економіка, багатопартійна політична система, демократична виборча система, вільні засоби масової інформації і правова держава;
- право є основою і єдиною можливим цивілізованим засобом вирішення проблем міжнародного і міжнаціонального характеру, на основі права формується світовий правопорядок.

Запитання для самоконтролю:

1. Які ви знаєте правила, що існують у суспільстві?
2. Для чого у суспільстві необхідне дотримання певних правил поведінки?
3. Що таке право?
4. Що таке джерела права?
5. Які ви знаєте джерела права?
6. Що таке правовий звичай?
7. Що таке галузь права?
8. Які ви знаєте галузі права?
9. Що таке правовий прецедент?

Домашнє завдання: опрацювати конспект, переглянути презентацію.